

Deneme
Mustafa ÇINKIR

DEĞİRMEN

Bodur çalılıklar ve küçük bitki topluluklarının oluşturduğu küçük bir tepenin güneyinde ulusu deresine çok yakın yerde idi. Dere epeyce su taşır, dere yatağı kendiliğinden yetişen dev çınar ağaçlarından oluşan milli bir parkı andırır. Çınar ağaçlarında çoğunlukla sanki insan eliyle yetiştirilmiş sarmaşıklar bol miktarda bulunur. Bu sarmaşıklarda kışın karlı ve soğuk aylarda oluşan küçük siyah üzümü andıran bir meyve oluşur. Bu meyve kara tavuk ve bazı serçe türlerine en lezzetli yiyecekler olarak yetişir. Böğürtlen ve yabani kavak ağaçları çevreye ayrı güzellikler sunarlar.

Dere yatağında bir zamanlar bol miktarda tatlı su balığı yetişir. İnsanlar balık eti ihtiyacını oradan karşılarırdı.

Avlanma şekli olta, suyu başka yöne çevirme, patlayıcılarla yapılan bilinçsiz avlanma, file gibi avlanma şekilleri idi.

Yapılan bilinçsiz avlanma, su kaynaklarının azalması, tarımda yapılan gübreleme, zehirli ilaç ve kimyasal madde atıklarının suya ulaşması sonunda balık nesli neredeyse tükenmiştir. Teknolojinin bilinçsiz kullanılmasının nelere mal olduğu gözlenmiştir. Değirmen çevresi ayrıca tarımın yapıldığı verimli topraklar ve diğer soğuk su kaynaklarından oluşan pınarlarla çevrili, çemre çeşit bitki topluluğu çevreye ayrı güzellik veriyordu.

Baharda orman ve arazide rengarenk kelebekler, fır dolaşan arılar, kertenkeleler, kuşlar, siyah ve başka renkte yılanlar bulunuyordu.

Tepelik alanlarda yüksek meşe ve dere yatağındaki çınarlıkta ağaç tepelerinde karga yuvalarına rastlanırdı. Bu yuvada bulunan yumurtalar ve kuş yavruları çevrede bulunan çocuklar için bir eğlence kaynağı oluşturuordu.

Kargalar aslında çok zekalı kuşlar türündendir. Yuvalarını koyunlardan aldığı yünlerden ve yumuşak bitki çürüklerinden hazırlar, belli sayıda yumurta yapar, kuluçka sonu tüysüz yavrular yumurtadan çıkar hoş sesler çıkartırlar.

Anneleri onlara çeşitli böcekler ve çevreden sağladığı tavuk civcivlerini ikram ederlerdi. Çocuklar ağaçların tepelerindeki yuvalarına tırmanır, o yavruları yere indirir oyunlar oynarlardı. Anneleri ise yavruları kurtarmak için sağa sola bağrışarak uçar çocuklara gaga atmaya çalışırlardı. Fakat kar etmezdi. Sonunda o yavrular öldürülür. Yumurtalar hedef yapılırdı.

Verimli topraklarda tarım yapılır, buğday, darı, mısır, arpa, bol miktarda yetiştirilir ayrıca, karpuz, kavun, domates, biber gibi sebzelerde çok harika olurdu.

Bu tahılların hasatı ayrı bir hüner ve gayret gerektirirdi. Hasadı yapılan buğday değirmende un, bulgur, keşkek (Döğme) yapılmak üzere çevrede bulunan beş altı köyden at, kağrı, katır ve eşeklerle değirmene taşınır. Orada sıraya konulur sıraya göre işlenirdi.

Değirmen toprak handan ve onun yanında bulunan üzeri çinko bir çatının altında bulunuyor. Suyun sekiz on metre yüksekten dar bir kanaldan taşın alt kısmında bulunan pervaneye çarpması sonucu suyun gücünden yararlanılarak çalışırdı.

Pervaneye çarpan su köpük ve çevreye inanılmaz güzellik saçardı. Su içine bulunan balıklar ve yavruları suya dökülen buğday tanelerinden yer ve çok güzel büyülerdi.

Değirmen taşları bilye sistemi ile çalışan suyun gücü sayesinde çalışır. Değirmen içinde ayrıca hak edilen buğdayları depo etmek için kullanılan tahradan üç bölüm halinde yapılmış ambar ve değirmen taşlarını işlemekte demir çivileri keskinleştirmekte kullanılan demir körük. Değirmende çalışan ustaların yatakları, çörek yapmakta kullanılan taşlar, tenekeler ve buğday ölçeği, farelerden korunmak için iki üç tane avcı kedi... o kediler çevrede bulunan yılanları, kertenkeleleri, ayrıca fareleri yer. Değirmende bulunan usta ve oraya gelen insanların yemeklerinden artanları yer beslenirdi. Gayet bakımlı, atak, güzel ve hırçın hayvanlar.

Değirmenin hanında eşekler, atlar, katırlar ve onların sevimli yavruları... insanların peşlerinden gelen büyük avcı köpekleri kulakları küçük, boyunlarında demir tasmaları, ağız içinde dili alevi andırır. Çevreden gelen diğer köpeklerle anlaşamaz çok kötü kavgalar yaparlardı. İnsanlar onları ayırmak için üzerlerine su dökerlerdi. Han içinde bulunan hayvanların zaman zaman kükreyiş ve çevreye savurduğu çifte, ayak sesleri, bağrıışmaları ortalığı şenlendirir dururdu.

Değirmen önünde kanala yakın yerde iki tane dut ağacı ve bir tane meşe ağacı bulunurdu. Çevrede bir tümsek üzerinde düzlük, onun çevresinde çimenlik alan oturmak için ağaç iskemle ve taşlar.

Çevredeki tepede yaz sıcaklarında taşlar üzerinde başlarını sallayan kertenkeleler ara sıra sağa sola hızla giden zehirli yılanlar ve Ağustos böceklerinin durmayan cırıltıları olağan şeylerdi.

Değirmene çevre köylerden insanlar gelirler. Onlar hep birbirini uzun zamandan beri tanıyan insanlar, sıcak kanlı, güler yüzlü selamlaşmayı esirgemeyen, hal hatır soran, servet peşinde çokta kendini yormayan, var olanla en iyi şekilde yaşamayı bilen kişilerdi.

Onlar kendi aralarında şakalaşır, yapılan işlerde yardımlaşma, iş bölümü vardır. Herkes başkasının işine de yardım eder, unlar çuvallara doldurulur, taşıyıcı hayvanlara yüklenir. Bulgur ve döğme (keşkek) eleklerden geçirilir. Çuvallara doldurulup hayvanlara yüklenir.

Evlerden getirilen yemekler öğle veya akşam olduğunda ortaya bir sofraya açılır birlikte paylaşılarak yenilir.

Değirmen ustalarının orada yaptıkları sıcak ve nar gibi kızarmış çörekleri ayrı bir iştahla yenilir. Soğuk ayran, yoğurt, çorba, pilav, salatalar sofrada bolca bulunur. Çok yakından çıkan soğuk pınar suyu ayrı bir iştah verir.

Değirmenin sesi kulaklara hoş bir ninni gibi gelir, ağaçların gölgesinde insanı büyüler, çimenler üzerine uzanıverenler çok olurdu. Dut ağaçlarından meyveler sağa sola düşer. Kuşlar ağaçtan dut yemek için adeta yarışarlardı. Daldan dala uçuşurlar güzel sesler çıkartırlardı.

Değirmen kanalının soğuk ve köpüklü suyu nazlı nazlı akar. Çoğu kez balıklar yan dönerek beyaz karın altlarını edalica gösterirler. Yengeçler ağır adımlarla av peşinde koşar.

Yılanlar zaman zaman su üzerinde ve kanal boylarında sağa sola hızla giderlerdi. Kediler duvar ve değirmen içlerinde fareleri avlamak için siperde yere yaslanır pür dikkat dururlar.

Değirmen ustalarının üst başları bir örtüye bürünürdü. Saçları, kaşları, kirpikleri, yüzleri ve bütün kıyafetleri beyaz un tozu olurdu. Bazen değirmene çevreden ve köylerden güzel giyimli insanlar gelince ustalar onları kucaklar. Onların kıyafetlerini kirletir ve güler. Orada şaka, kardeşlik, hoşgörü, paylaşım, espri, işbölümü yatar; bencilik ve doyumsuzluktan eser bile olmaz.

İnsanların evlerinde birkaç koyun, keçi, inek, öküz, at, eşek olur. Başlarını sokabilecekleri bir evi, birkaç dönüm toprağı, birkaç kök meyvesi vardır yeter. Onlar mutlu, neşe ve kahkaha atarlar.

Yüzleri donuk ve asık olmaz, kendi kendine konuşup hareketler yapmaz, ne kat nede yat peşindedirler.

Var olanla yetinebilme biraz iyi yaşam için kendini hasta etmeden mücadele vermenin gayreti içindedirler.

Eğlenceleri ortak, üzüntülerini ortak, işleri ortak her şey en güzel şekilde yapılmaya mahkum.

İnsanlar gerçekten mutlu, huzurlu, maddeye karşı hücum çok fazla değil. Erişilmeyen amaç peşinde değiller. İntihar olayı hemen hemen hiç yok. Aile huzurlu, dayak ve boşanma olayı sayısı çok sınırlı. Bundan dolayı çocuklar açta kalsalar, üstleri yırtıkta olsa mutlular. Anne ve babaları yanlarında. Onların verdiği güven, cilalı kağıt içindeki yiyecek ve süslü kıyafetlerden, ışıklı iskarpinler ve değerli jöle ve parfümlerin, pahalı cep telefonu ve bilgisayarların verdiği hazdan bin kat iyi.